

ΣΠΕΡΧΕΙΑΔΑ

Περιληπτική ιστορική αναδρομή

Η Σπερχειάδα είναι γνωστή κωμόπολη του Νομού Φθιώτιδας. Βρίσκεται 35 χιλιόμετρα δυτικά της Λαμίας και είναι η μεγαλύτερη σε πληθυσμό κωμόπολη της Δυτικής Φθιώτιδας, με πληθυσμό 2.691 καταγεγραμμένους κατοίκους, σύμφωνα με την Απογραφή του 2011, ενώ μόνιμοι κάτοικοι έχουν ανέλθει μέχρι και 4.500 με 5.000.

Είναι κτισμένη στους πρόποδες του όρους Γουλινά, (παραβούνι της Οίτης). Περιστοιχίζεται, Νότια από τον Γουλινά και τα τρία πευκόφυτα πανέμορφα αλσύλλια, Κοκκαλάκια, Άγιου Νικολάου και Κορακόραχης. Βόρεια από τον κάμπο της κοιλάδας που διασχίζει ο ποταμός Σπερχειός και την οροσειρά της Όθρυς. Δυτικά το επιβλητικό Βελούχι όπου πηγάζει ο Σπερχειός. Ανατολικά βρίσκεται το βουνό των λουλουδιών η Οίτη με τα πολλά και απότομα φαράγγια που τα νερά τους ποτίζουν την εύφορη κοιλάδα και αφού συναντήσουν τον Σπερχειό εκβάλουν στον Μαλιακό κόλπο.

Διοικητικά ανήκει στον Δήμο Μακρακώμης.

Η Σπερχειάδα είναι η έδρα του Δήμου Μακρακώμης.

Η Σπερχειάδα μεγάλωσε προς το τέλος της Τουρκοκρατίας και μετά την άλωση του Σουλίου από τον Αλή Πασά. Η τοπική παράδοση αναφέρει ότι κτίστηκε στη θέση “Παλαιοχώρι”, περίπου 2χλμ βόρεια από την σημερινή

της τοποθεσία. Την περίοδο εκείνη και μετέπειτα, ζούσαν μόλις 20 οικογένειες, με συνολικά περίπου 135 κατοίκους το 1835 ενώ το 1900 έφτασε τους 1.000 αφού συνενώθηκε με τους οικισμούς της κοντινής περιοχής τα “Κουφόδενδρα” “Καλλιγάδια” και “Γόριανη”.

Η αρχική ονομασία της ήταν Αγά, όνομα που προήλθε από την έδρα του αφέντη της περιοχής, Τούρκου Αγά. (Ετυμολογικά, στα τούρκικα, “aga” σημαίνει Τούρκος Αξιωματούχος, άρχοντας). Μετονομάστηκε το 1904 σε Σπερχειάδα από το ομώνυμο ποτάμι, τον Σπερχειό ή κατά άλλους από την αρχαία πόλη “Σπέρχεια” που βρισκόταν στην Άνω Φτέρη στη θέση «Ελληνικά». Ή κατά άλλες πηγές, από την Διασέργιανη, μεταξύ Κάτω Καλλιθέας και Σπερχειάδας, όπου υπήρχε αρχαία πόλη στα όρια του παραποτάμου της Βίστριζας.

Η μετονομασία της Σπερχειάδας έγινε επί Δημαρχίας του Νικολάου Κρίκου. (Β.Δ. της 19/7/1904, ΦΕΚ 163/Α//21/21/7/1904). Η κεντρική λεωφόρος της Σπερχειάδας, φέρει εδώ και χρόνια το όνομα του. Εικασίες αναφέρουν ότι η περιοχή καταστράφηκε από λάβα ηφαιστείου του Γουλινά, ο κρατήρας βρίσκεται ανατολικά από το Πυροφυλάκιο. Ακόμη και σήμερα, για το ανενεργό ηφαίστειο, να σημειωθεί ότι δεν «πιάνει» το χιόνι, όπου εκτιμάται ότι είναι ο κρατήρας του!

Όπως πηγαίνεις για Καρπενήσι, αν κοιτάξεις νότια μετά από την Μακρακώμη, το βουνό φαίνεται, διαγράφεται το πέρασμα της λάβας που ενισχύει τέτοιες απόψεις. (Επίσης κάτι τέτοιο ενισχύεται από το γεγονός ότι στην ευρύτερη περιοχή Παλαιοβράχα και Φτέρη παράγουν πολύ καλό κρασί από τα αμπέλια, όπως φυσικά και με τα Ιαματικά νερά και το μεθάνιο που έχει εντοπιστεί. Ειδικά για το μεθάνιο, 9 τρύπες από όπου πηγάζει το αέριο και πλέον είναι κλειστές από την Ελληνική Αρχή Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών)

Στην Σπερχειάδα καταφθάνουν για να ζήσουν μόνιμα, οικογένειες από περιοχές του Σουλίου, την Γραμμένη Οξυά, την Αρτοτίνα, Ευρυτανία, ενώ πολλοί ήρθαν από τα χωριά του Ινάχου.

Οι μετακινήσεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα να μεγαλώσει αρκετά η Σπερχειάδα και να εξελιχθεί σε βασικό κέντρο της περιοχής.

Αξίζει να σημειωθεί ότι με το πέρασμα των χρόνων, πλέον είναι λιγότερες έως ελάχιστες οι οικογένειες που έχουν ρίζες αποκλειστικά από την περιοχή της Σπερχειάδας και οι πρόγονοί τους ζούσαν εκεί πριν ένα αιώνα.

Αρχές του 20ου αιώνα, “κυριαρχούσαν” δύο μεγάλοι τσιφλικάδες στην περιοχή που στην ουσία όριζαν την ζωή όλων των οικογενειών με τις δουλειές που παρείχαν. Ο Λογοθέτης Ζώτος (ή συγγενείς του κατά άλλες αναφορές) και ο Ευάγγελος Κοντογιάννης (Αντισυνταγματάρχης). Ο Ζώτος είχε την περιουσία του στα Κουφόδεντρα ενώ η υπόλοιπη περιοχή ανήκε στον Κοντογιάννη. Οι οικογένειες τους συνέχισαν να διοικούν τα μεγάλα τσιφλίκια τους.

Γύρω στο 1927 οι δύο μεγάλοι Τσιφλικάδες έφυγαν από την περιοχή και η περιουσία τους περιήλθε διαμοιρασμένη στους κατοίκους. Τα Κουφόδεντρα χωρίζονται και γίνεται το Συνιδιόκτητο και την γη πλέον την εκμεταλλεύονται οι κάτοικοι που ασχολούνται κυρίως με αγροτικές και κτηνοτροφικές εργασίες. Κύρια χαρακτηριστικά των κατοίκων, αναφορές κάνουν λόγο για πολύ εργατικούς ανθρώπους που ήθελαν να δουν τον τόπο

που εγκαταστάθηκαν να μεγαλώνει και να προσφέρει όλα τα βασικά αγαθά και υπηρεσίες στις οικογένειες τους.

Το 1944, στις 18 Ιουνίου η πόλη της Σπερχειάδας βομβαρδίζεται και ανατινάσσεται ο παλιός Αγ. Νικόλαος, από τους Ναζί και στην ουσία έγινε το ολοκαύτωμα της.... Ακόμη και σήμερα δεν έχει χαρακτηριστεί όμως ως μαρτυρική Πόλη και η πολιτεία της το οφείλει.

Μετά και το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, από το 1950 έως και σήμερα οι κάτοικοι της Σπερχειάδας, όπως και άλλες περιοχές, ασχολήθηκαν με την ανασυγκρότηση της τόσο κοινωνικά όσο και διοικητικά. Ανακατασκευάστηκαν και κτίστηκαν καινούργια σπίτια, σχολεία, κτίρια υπηρεσιών. Παράλληλα, ξεκίνησαν και σημαντικά έργα υποδομής και ανάπτυξης, ωθώντας σιγά αλλά σταθερά την Σπερχειάδα να μετατραπεί στο κοινωνικό, εμπορικό, οικονομικό και πολιτικό κέντρο της Δυτικής Φθιώτιδας.

Από το 1912 έως το 1989 με βάση την διοικητική διαίρεση που είχε οριστεί, η Κοινότητα της Σπερχειάδας αποτελούνταν από τους οικισμούς: “Σπερχειάς”, “Γόριανη”, το Ψυρρί και “Κουφοδεντρα”.

Το 1989 με το Προεδρικό Διάταγμα Αρ.595 που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 251/29-12-1989, η Σπερχειάδα αναγνωρίζεται σε Δήμο για λόγους ιδιαίτερης ιστορικής σημασίας, γεγονός που καταδεικνύει τον ιστορικό και σημαντικό της ρόλο στο “εθνικό γίνεσθαι”.

Η Κοινότητα Σπερχειάδας αναγνωρίστηκε σε Δήμο, για λόγους ιδιαίτερης ιστορικής σημασίας. (Ξεκίνημα ένοπλης αντίστασης κατά των Γερμανοϊταλών, το Μάιο του 1942 από την Καλύβα Στεφανή).

Στα νεότερα χρόνια, παραμένει το κέντρο της Δυτικής Φθιώτιδας μιας και είναι η έδρα του διευρυμένου Δήμου Μακρακώμης, με τις αλλαγές που έφεραν μεγάλες και ριζικές διοικητικές μεταρρυθμίσεις των ελληνικών κυβερνήσεων.

Πολλά τα αξιοθέατα που μπορεί κάποιος να δει στην όμορφη και γραφική Σπερχειάδα, αμφιθεατρικά κτισμένη στους πρόποδες του Γουλινά, με τα 3 πευκόφυτα ασύλλια. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα ποικίλα αξιοθέατα κοινωνικού, ιστορικού, πολιτιστικού, ενδιαφέροντος στην Σπερχειάδα.....

ΣΠΕΡΧΕΙΑΔΑ και οι Οικισμοί

Η Σπερχειάδα αποτελείται από την κυρίως πόλη και από τους τρεις όμορφους οικισμούς Ψυρρί, Κουφοδεντρα και Καναλιώτικα.

Ο οικισμός Ψυρρί βρίσκεται στη νότια πλευρά της Σπερχειάδας με τους περισσότερους κατοίκους να έλκουν την καταγωγή τους από την Γραμμένη Οξυά.

Τα Κουφοδεντρα είναι οικισμός της Σπερχειάδας από το 1912 με κύριο χαρακτηριστικό, πριν κατοικηθεί, τα πολλά κούφια δέντρα, εξού και το όνομα.

Ο οικισμός Καναλιώτικα απαρτίζει το βορειοανατολικό άκρο της Σπερχειάδας.

Η περιοχή δόθηκε σε κατοίκων από το χωριό Κανάλια που αντιμετώπιζε πρόβλημα καθίζησης.

ΔΙΑΣΕΡΓΙΑΝΗ

Είναι τοποθεσία ανατολικά της Σπερχειάδας. Συγκεκριμένα, είναι η περιοχή που συνορεύει με το ποτάμι Μαρίτσα όπου εντός της βρίσκονται η εγκατάσταση ΤΟΕΒ με το αντλιοστάσιο και μεγάλες στέρνες (αποθήκευση νερού) ενώ στο ίδια περιοχή βρίσκονται και τα Σφαγεία Δυτικής Φθιώτιδας Α.Ε.. Την Διασεργιανή επίσης διασχίζει το Παλιό μονοπάτι για το Δίλοφο.

Σημαντικά είναι τα ευρήματα που έχουν βρεθεί. Σε ένα λόφο της βρέθηκαν πολλά όστρακα τα οποία χρονολογούνται τουλάχιστον από τη 2η π.Χ. χιλιετία έως και τη ρωμαϊκή εποχή. Αξιοσημείωτη είναι η συγκέντρωση των οστράκων της προϊστορικής εποχής στην ανατολική πλευρά του λόφου, ενώ στη βόρεια πλευρά του υπερέχουν τα όστρακα από την 1η χιλιετία και αργότερα.

Πλήθος θραυσμάτων από κεραμίδια σε αρκετά μεγάλη έκταση, πιστοποιούν την ύπαρξη πολλών κτισμάτων, από τα οποία ελάχιστα ίχνη βρίσκονται σήμερα στην επιφάνεια, λόγω της συνεχούς καλλιέργειας της περιοχής. Τα όστρακα και τα πολυάριθμα βαρίδια αργαλειού μαρτυρούν ότι ο οικισμός αυτός γνώρισε μεγάλη ακμή στην ελληνιστική περίοδο.

Πιθανολογείται το ενδεχόμενο ο οικισμός αυτός να είναι η Σπέρχεια. Ο Βορτσέλας (Φθιώτις, σελ. 484) αναφέρεται στα ερείπια βυζαντινής πόλης, η οποία έφερε πιθανόν το σημερινό όνομα της τοποθεσίας αυτής. Η ΙΔ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων έχει αρχίσει δοκιμαστικές ανασκαφές στην περιοχή.

Πολλά από τα ευρήματα εκτίθενται στο Μουσείο Ιστορίας-Λαογραφίας «Αθανάσιος και Μαίρη Ακρίδα» και στο Αρχαιολογικό Μουσείο Λαμίας.

ΠΑΛΙΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΠΑΛΙΟΧΩΡΙ

Είναι η τοποθεσία στον κάμπο της Σπερχειάδας ανάμεσα στα δύο αρδευτικά κανάλια (σούδες). Πηγές αναφέρουν ότι κτίστηκε αρχικά εκεί το χωριό Αγά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Με το ξεκίνημα της Ελληνικής Επανάστασης οι κάτοικοι έδρασαν πατριωτικά και αποτραβήχτηκαν στο βουνό και συγκεκριμένα στην Άνω Φτέρη. Από εκεί με τις οικογένειες τους πολεμούσαν τους Τούρκους και μάλιστα επέδειξαν υψηλή αγωνιστικότητα.

Με που έφυγε ο Τούρκικος ζυγός, έκτισαν το νέο χωριό του Αγά, με επίκεντρο τον λόφο του Αγίου Νικολάου.

ΠΑΛΙΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΓΟΡΙΑΝΗΣ

Βρίσκεται στις πλαγιές του Γουλινά, 5 χλμ από την Σπερχειάδα. Μόνο ερείπια λίγων σπιτιών υπάρχουν. Εδώ υπάρχει και το γνωστό ξωκλήσι της Γόριανης, η Κοίμησης της Θεοτόκου που έχει ανακαινιστεί γιορτάζει το 15 Αύγουστο και πλήθος από Σπερχειαδίτες προσκυνούν και πανηγυρίζουν.

Πάντα στις επιδρομές της κατοχής ο άμαχος πληθυσμός έβρισκε καταφύγιο στην Παναγιά της Γόργιανης που είχε και την προστασία της.

Από τις πηγές «Μάνα» και «Μπουχαρέμι» προμηθευόταν από

το 1950 νερό η Σπερχειάδα. Σήμερα το νερό αυτό δεν είναι πόσιμο και χρησιμοποιείται για άρδευση.

ΠΑΛΙΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ «ΚΑΛΗΓΑΔΙΑ»

Πρόκειται για παλιά αγρο-κτηνοτροφική περιοχή, νότια της Σπερχειάδας στις πλαγιές του Γουλινά. Οι κάτοικοι του κατάγονταν από τα Άγραφα. Σήμερα είναι βοσκότοπος ενώ υπάρχουν και καλλιέργειες.

ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΑ

Η Σπερχειάδα χρησιμοποιεί σε τρεις τοποθεσίες υδραγωγεία στη θέση πάνω από τον οικισμό Ψυρρι και υδρεύει την πόλη της Σπερχειάδας και τον οικισμό Ψυρρί, επίσης υπάρχει και ένα μικρό στο λόφο του Αγίου Νικολάου. Το υδραγωγείο που βρίσκεται στην θέση κοκκαλάκια τροφοδοτεί τον οικισμό Κουφοδένδρων και Καναλλιώτικα.

Το πόσιμο νερό της Σπερχειάδας έρχεται με αγωγό 22 χιλιομέτρων από την Οίτη θέση Κανάλια.

ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

Αλσύλλια: 3 είναι τα βασικά αλσύλλια στην Σπερχειάδα τα οποία είναι πευκόφυτα και απaráμιλλης φυσικής ομορφιάς.

Το αλσύλλιο «Κορακόρραχη», το Αλσύλλιο του παλιού Αγίου Νικολάου και το αλσύλλιο «Κοκκαλάκια».

Το φυσικό κάλος των αλσυλλίων προσφέρουν όμορφες

εμπειρίες για βόλτα και ανάπαυλα στην φύση.

Μέγα Ρέμα: Μεγάλος χείμαρρος που διασχίζει την Σπερχειάδα.

Εντυπωσιακός και πανέμορφος φυσικός χώρος με πλατανόδασος που ξεχωρίζει! Προσφέρεται για

πεζοπορία μέσα στη φύση.

Η πυκνή βλάστηση, τα πανύψηλα πλατάνια και το νερό του που τρέχει καθ' όλη την διάρκεια του έτους, συντηρεί ένα οικοσύστημα πλούσιο σε χλωρίδα και πανίδα. Το όνομα του το έχει πάρει λόγω της μορφολογίας του με τις μεγάλες «κατεβασιές» που προκαλούν δέος.

ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Ποικίλες είναι οι εκδηλώσεις (πολιτιστικές, αθλητικές) στην Σπερχειάδα από τους διάφορους τοπικούς Συλλόγους που δραστηριοποιούνται ενεργά στην διάρκεια του κάθε έτους σε διαφορετικές ημερομηνίες.

Ενδεικτικά: Το Θ.Ε.Σ.Μα. (Θεατρική Εργαστήρι) που συνεχώς παρουσιάζει θεατρικές παραστάσεις που μάλιστα έχουν αποσπάσει και πανελλήνια βραβεία.

Ο Λαογραφικός Χορευτικός Όμιλος Σπερχειάδας που αριθμεί πολλά μέλη και μέσα στο χρόνο παρουσιάζει σχετικές εκδηλώσεις αλλά και συμμετέχει σε φεστιβάλ στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

Περιγραφικά διάφορες εκδηλώσεις :

Ο πολιούχος της πόλης, Άγιος Νικόλαος που τιμάται στις 6/12, τότε στην ουσία ξεκινούν και οι εορταστικές εκδηλώσεις (περιόδου Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς) στη Σπερχειάδα έως και μετά των Φώτων με την κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας.

Κύριο χαρακτηριστικό είναι η καθολική συμμετοχή όλων των Συλλόγων σε ένα πλούσιο γιορτινό πρόγραμμα.

Μεταξύ αυτών η Νύχτα Ευχών, η Πιορτή Τσιγαρίθρας, το έθιμο οι Γουρουνοχαρές, τα Σπούρνια της Πρωτοχρονιάς,

τα Θεοφάνια με την ρίψη του Τιμίου Σταυρού στα νερά του Σπερχειού ποταμού στην γέφυρα ανάμεσα σε Σπερχειάδα και Μακρακώμη. Πλούσιες αποκριατικές καρναβαλικές εκδηλώσεις με πολύ ένθερμη συμμετοχή των κατοίκων αλλά και των πολλών επισκεπτών. Ξεκινούν με το άνοιγμα του Τριωδίου και τελειώνουν την Καθαρά Δευτέρα.

Άλλοι σύλλογοι τηρούν παραδοσιακά έθιμα όπως ο Βλάχικος Γάμος, η Αρκούδα, η Καμήλα το Γαϊτανάκι ενώ άλλοι σύλλογοι με πιο σύγχρονη θεματολογία με παρελάσεις αρμάτων όπου κυριαρχούν Bikings και Γαλάτες. Ακολουθούν τα παραδοσιακά Κούλουμα και το πέταμα του Χαρταετού.

μετά την Μαθητική παρέλαση της 25ης Μαρτίου με τον ερχομό της άνοιξης στην κεντρική πλατεία «Αθανασίου Ακρίδα».

- Την Μεγάλη Παρασκευή πραγματοποιείται μεγάλη εμποροπανήγυρις στην Σπερχειάδα από το πρωί μέχρι το αργά απόγευμα, το βράδυ οι τρεις ενορίες (του Αγίου Νικολάου, Αγίου Δημητρίου και Αγίας Παρασκευής) με ευλαβική γίνεται η κατασκευτική

περιφορά των Επιταφίων, ψάλλοντας το «Γλυκύ μου Έαρ» και πλήθος κόσμου με τα κεριά αναμμένα ακολουθεί και συγκεντρώνονται στην κεντρική πλατεία «Αθανασίου Ακρίδα».

- Την Κυριακή του Πάσχα γίνονται γλέντια από μεγάλες παρέες, γιορτάζοντας την Λαμπρή με ρουμελιώτικο τρόπο, σουβλίζοντας αρνί και άλλα κρεατικά εδέσματα.

- Τον Μάιο, την Τρίτη Κυριακή του μήνα, γιορτάζεται η Καλύβα Στεφανή, το μέρος όπου αποτέλεσε την Αγία Λαύρα της Εθνικής Αντίστασης.

- Στις 18 Ιουνίου πραγματοποιείται ειδική εκδήλωση τιμής και μνήμης για το ολοκαύτωμα της Σπερχειάδας στον παλιό Άγιο Νικόλαο.

- Τέλος Ιουνίου, με το κλείσιμο των

Σχολείων, και μέχρι το τέλος του Ιου δεκαημέρου του Ιουλίου πραγματοποιούνται τα «Σπέρχεια» που περιλαμβάνουν ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις με την συμμετοχή όλων των τοπικών Συλλόγων.

- Το Πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής την παραμονή και ανήμερα της εορτής (25 και 26 Ιουλίου) με

επίκεντρο τον όμορφο Ιερό Ναό της Αγίας Παρασκευής, πραγματοποιείται θρησκευτική πανήγυρις και το βράδυ ακολουθεί μεγάλο παραδοσιακό δημοτικό γλέντι.

- Ο Δεκαπεντάγουστος γιορτάζεται με ιδιαίτερη λαμπρότητα στη Γόριανη όπου γίνεται η Θεία Λειτουργία και στην συνέχεια στον προαύλιο χώρο στο ξωκλήσι της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, πραγματοποιείται γλέντι με την συμμετοχή πολλών πιστών.

- Το φημισμένο Παζάρι Σπερχειάδας γίνεται στα τέλη Οκτωβρίου,

20 με 25 του μηνός, και είναι ένα από τα

μεγαλύτερα στη Φθιώτιδα. Προσελκύει χιλιάδες κόσμου ενώ το βασικότερο στοιχείο του είναι το ψητό σούβλας που απολαμβάνουν οι επισκέπτες (το διάστημα αυτό σφάζονται πάνω από 700 αμνοερίφια στις ταβέρνες της πόλης προς εξυπηρέτηση των καταναλωτών).

- Θρησκευτικές εκδηλώσεις προς τιμή του Αγίου Δημητρίου. Λιτανεία εικόνας, κατηχητική διδασκαλία του έργου του, καθώς επίσης στις 28/10, τιμητικές εκδηλώσεις - κατάθεση στεφάνων για το έπος του '40 που κορυφώνονται με την Μαθητική Παρέλαση

στην λεωφόρο Κρίκου και "κλείνει" με παραδοσιακούς χορούς στην κεντρική πλατεία Αθανασίου Ακρίδα.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ «ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΙ ΜΑΙΡΗ ΑΚΡΙΔΑ»

Μία σημαντικότατη καταγραφή και μοναδική παρουσίαση της τοπικής ιστορίας, μέσα στο πέρασμα των χρόνων με ευρήματα που εντυπωσιάζουν αλλά και οριοθετούν την πλούσια δραστηριοποίηση των κατοίκων της περιοχής.

Το Μουσείο βρίσκεται στον οικισμό Κουφωδέντρων και μεταξύ του Ιερού Ναού της Αγίας Παρασκευής και του 2ου Δημοτικού Σχολείου Πάππειου στο οποίο και άνηκε ο χώρος και δόθηκε για την κατασκευή του κτιρίου του Μουσείου. Δίπλα ακριβώς βρίσκεται το Συνεδριακό Κέντρο « Αθανασίου και Μαίρης Ακρίδα»

Ιδρύθηκε και λειτουργεί από το 1998 στη Σπερχειάδα με δαπάνη του ευεργέτη της πόλης κ. Αθανασίου Δ. Ακρίδα και της συζύγου του, Μαίρης

Ακρίδα. Παραχωρήθηκε δια δωρεάς στο τότε Δήμο Σπερχειάδας και έκτοτε λειτουργεί υπό την αιγίδα του Δήμου Μακρακώμης με τη μορφή ΝΠΔΔ.

Η οργάνωση της έκθεσης έγινε με τη συνεργασία του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου και συγκεκριμένα με την καθοδήγηση και εποπτεία της επιμελήτριας κ. Ευθυμίας Παπασπύρου-Καραδημητρίου. Κίνητρο για τη δημιουργία του Μουσείου ήταν αφενός η αγάπη του ευεργέτη για την ιδιαίτερη πατρίδα του και αφετέρου η αφθονία αντικειμένων ιστορικού-λαογραφικού ενδιαφέροντος που κατείχε ο ευεργέτης ή φυλάσσονταν σε αποθήκες του Δημαρχείου, σε σχολεία και σε σπίτια ιδιωτών.

Το μέχρι τώρα αποθησαυρισμένο και εκτιθέμενο υλικό του Μουσείου είναι: Οστρακα και άλλα αρχαιολογικά ευρήματα από την περιοχή. Αντικείμενα χρηστικά, οικιακά και επαγγελματικά

σύνεργα, από τον καθημερινό βίο στη Δυτική Φθιώτιδα, εξαρτήματα και κοσμήματα από ενδυμασίες διαφόρων περιοχών της Ελλάδος. Προέρχονται από δωρεές ιδιωτών και ιδιαιτέρως του μεγάλου χρηματοδότη του Μουσείου, Αθανασίου Ακρίδα. Αντιπροσωπευτικά όπλα του 19ου και 20ου αιώνα, και άλλα κειμήλια και τεκμήρια ιστορικού και λαογραφικού ενδιαφέροντος που σχετίζονται με την περιοχή μας. Φωτογραφικές και φωτοτυπικές αναπαραγωγές ζωγραφικών και χαρακτηριστικών συνθέσεων με θέματα ελληνικού ιστορικού ενδιαφέροντος, προσωπογραφιών και φωτογραφιών που προέρχονται από τις συλλογές μεγάλων μουσείων της χώρας μας, εξεχόντως από το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο (Αθήνα, Μέγαρο Παλαιάς Βουλής, οδός Σταδίου). Τα ξύλινα ψηφιδωτά είναι εξαιρετικά σπάνια. Το ανωτέρω αναπαραχθέν εικαστικό υλικό είναι δωρεά του Αθανασίου Δ. Ακρίδα.

Οι οικισμοί των κατοίκων της Δυτικής Φθιώτιδας από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι την ύστερη αρχαιότητα, η εικόνα της στη Βυζαντινή Εποχή και η συμμετοχή της στο ιστορικό γίνεσθαι της Ελλάδας από τον 15ο μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα, συνιστούν τον χρονικό ορίζοντα της έκθεσης του Μουσείου Ιστορίας – Λαογραφίας «Αθανασίου Δ. Ακρίδα».

Στην είσοδο του Μουσείου υπάρχει η προτομή του μεγάλου ευεργέτη και ιδρυτή του, Αθανασίου Ακρίδα.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΦΩΝ ΒΟΤΣΗ

Μοναδικό στο είδος του στην ευρύτερη περιοχή της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, Νομισματικό Μουσείο, συστεγάζεται με το Μουσείο Ιστορίας-Λαογραφίας.

Το Νομισματικό Μουσείο, δωρεάς των αδερφών Λάμπρου και Γρηγορίου Βότση, παρουσιάζει ξεχωριστές συλλογές νομισμάτων. Οι Αφοί Βότση από την Σπερχειάδα, θέλοντας να συνδράμουν στην πολιτιστική κληρονομιά του τόπου.

Το Νομισματικό Μουσείο περιλαμβάνει πλούσιες και αξιόλογες σχετικές προσθήκες που είναι σημαντικής ιστορικής αξίας, τον Ελλαδικό χώρο αλλά και από το εξωτερικό. Ένας πολύτιμος θησαυρός που αποτελεί κομμάτι της ιστορίας των Ελλήνων.

Αρχικά παραχωρήθηκε ο ισόγειος χώρος του πρώτου Δημοτικού Καταστήματος της Σπερχειάδας για την στέγαση του.

Στην συνέχεια μεταφέρθηκε, το 2019, στο Μουσείο Ιστορίας-Λαογραφίας όπου συστεγάζεται μέχρι και σήμερα, προκειμένου στο χώρο όπου ήταν δημιουργείται η Σύγχρονη Βιβλιοθήκη.

ΜΠΑΛΤΣΑΚΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ευεργέτης της Βιβλιοθήκης, όπου φέρει και το όνομα του ήταν ο Γρηγόριος Μπαλτσάκης.

Η βιβλιοθήκη εγκαινιάστηκε στις 21/5/1972 και εμπλουτίστηκε από συλλογές βιβλίων του ευεργέτη αρχικά και στην συνέχεια από διάφορες άλλες προσθήκες εκδοτικών οίκων.

Ένα χώρος με ιδιαίτερη σημασία για την πόλη. Προς το παρόν

χρησιμοποιείται ως αποθηκευτικός χώρος. Οι Τοπικές Αρχές και η Αρχαιολογική Υπηρεσία Φθιώτιδας, έχουν δεσμευτεί να μετατραπεί σε Αρχαιολογικό Μουσείο με αντίστοιχα εκθέματα από την γύρω περιοχή.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η νέα Βιβλιοθήκη δημιουργείται στο χώρο του παλιού Κοινοτικού Γραφείου Σπερχειάδας στην οδό Αφών Πάππα 3. Ένα φιλόδοξο εγχείρημα όπου αναμένεται να συγκεντρώσει πλούσιο σχετικό υλικό, αναβαθμίζοντας το εκπαιδευτικό, διαπαιδαγωγικό, λογοτεχνικό και πολιτισμικό επίπεδο της πόλης.

ΚΑΛΥΒΑ ΣΤΕΦΑΝΗ

Η "σπίθα" της Εθνικής Αντίστασης ή αλλιώς η «Αγία Λάυρα» του Αντιστασιακού αγώνα.

Εξέχουσα τοποθεσία στην περιοχή με πλούσια και ξεχωριστή ιστορία.

Στη Καλύβα Στεφανή γράφτηκε μία σημαντική σελίδα στην ιστορία της Ελλάδας, όταν το Μάιο του 1942 ο καπετάνιος του ΕΛΑΣ Άρης Βελουχιώτης με λιγοστούς συντρόφους του ξεκίνησε το αντάρτικο κατά των Γερμανοϊταλών κατακτητών.

Βρίσκεται 2 χλμ. βόρεια της Σπερχειάδας και είναι εκεί όπου πραγματοποιήθηκε σύσκεψη και αποφασίστηκε το ξεκίνημα οργανωμένου ένοπλου αγώνα.

Στη Σπερχειάδα και στα γύρω χωριά, άλλωστε είχαν αρχίσει το προηγούμενο διάστημα μυστικά οι διεργασίες για οργανωμένη αντίσταση κατά των κατακτητών. Παρόντες στη ιστορική πλέον σύσκεψη ήταν ο Θανάσης Κλάρας (Άρης Βελουχιώτης), οι Σπερχειαδίτες Φώτης Μαστροκώστας (Θάνος) και Στέφανος Στεφανής (ιδιοκτήτης της καλύβας) καθώς και οι Νίκος Λέβας και Βασίλης Ξηροτρούλιας.

Το ιστορικό αυτό γεγονός, αποτέλεσε την κύρια αιτία για να αναγνωρισθεί το 1989, από την κυβέρνηση Εθνικής Συμφιλίωσης Τζανή Τζανετάκη, η Κοινότητα

Σπερχειάδας σε δήμο, με το π.δ. 595/21-12-1989, για λόγους ιδιαίτερης ιστορικής σημασίας.

Το 1995 με Υπουργική Απόφαση η Καλύβα Στεφανή, χαρακτηρίστηκε ιστορικός τόπος και διατηρητέο μνημείο (είναι επισκέψιμο), ενώ κάθε χρόνο τον Μάιο πραγματοποιούνται εκδηλώσεις μνήμης και τιμής από Τοπικές Αρχές και φορείς. Στο χώρο βρίσκεται η προτομή του Άρη Βελουχιώτη.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΑΡΗ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗ ΟΡΚΟΣ του ΕΛΑΣ

Το μνημείο του Άρη Βελουχιώτη στην πλατεία Εθνικής Αντίστασης στην Σπερχειάδα.

Πρόκειται για προτομή του καπετάνιου του ΕΛ.ΑΣ Άρη Βελουχιώτη και με τον Όρκο του ΕΛΑΣ που είναι γραμμένος πάνω σε μαρμαρίνη πλάκα.

Η ευρύτερη περιοχή είναι στενά συνδεδεμένη με την δράση του Άρη Βελουχιώτη, ενώ η Σπερχειάδα έχει καταγραφεί και ως ανταρατομάνα. Ένας εκ των οποίων

ήταν ο καπετάν Λέων (Γιάννης Νικολόπουλος), ο ιπποκόμος του Άρη Βελουχιώτη που ήταν Σπερχειαδίτης.

ΠΑΛΙΟΣ ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ένα από τα πιο σημαντικά μνημεία της Δυτικής Φθιώτιδας με ιδιαίτερο συμβολισμό. Τα ερείπια του μισογκρεμισμένου ναού του Αγίου Νικολάου του εν Μύροις που ανατίναξαν οι Γερμανοί στις 18 Ιουνίου του 1944, αποτελεί πλέον ένα σημαντικό μνημείο της νεότερης ιστορίας, για να θυμίζει την θηριωδία τους...

Ο Ιερός Ναός ήταν βασιλικής αρχιτεκτονικής και είχε κτιστεί στο τέλος του 19ου αιώνα.

- Από τον βομβαρδισμό των ναζι στη Σπερχειάδα, οι αριθμοί είναι τραγικοί. 489 σπίτια ισοπεδώθηκαν ενώ μεγάλος αριθμός αμάχων πολιτών φονεύτηκαν με απάνθρωπους τρόπους.

- Ο παλιός Άγιος Νικόλαος ανατινάχτηκε και πλέον είναι ερειπωμένος, αλλά διασώζεται ένα μεγάλο μέρος του.

Τμήματα των Ες-Ες, από αυτά που είχαν πάρει μέρος στη σφαγή του Διστόμου και της Υπάτης, επιτέθηκαν αιφνιδιαστικά στη Σπερχειάδα, με την υποστήριξη αρμάτων και πυροβολικού.

- Οι Σπερχειαδίτες που δεν πρόλαβαν να απομακρυνθούν κρύφτηκαν στα υπόγεια, ενώ άλλοι ανέβηκαν στην Γόριανη, θέλοντας και την προστασία της Παναγιάς.

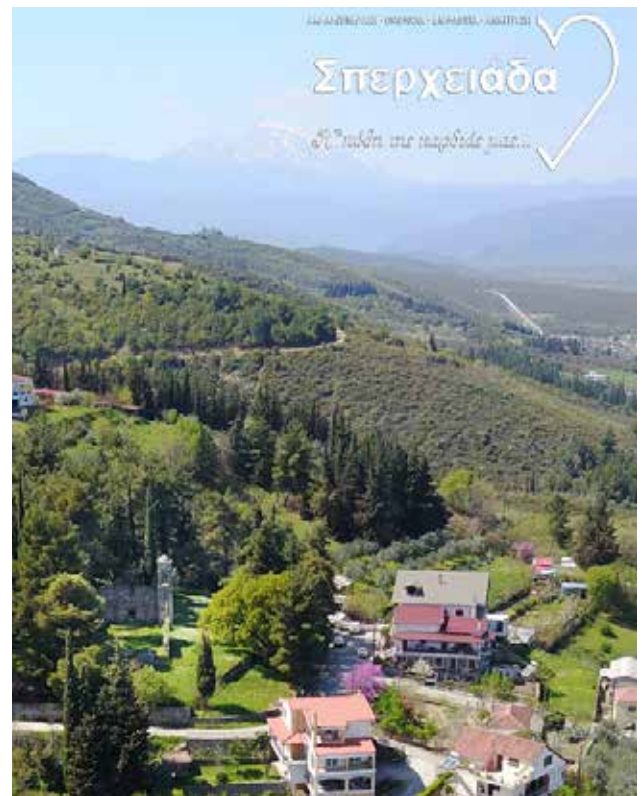

Ο λόχος των ανταρτών που υπεράσπιζε την κωμόπολη αμύνθηκε μέχρι αργά το μεσημέρι. Όταν έσβησε και η τελευταία εστία αντίστασης, οι Γερμανοί συνέλαβαν όλους σχεδόν τους άντρες και τα γυναικόπαιδα και στη συνέχεια πλιατσικολόγησαν, ανατίναξαν και πυρπόλησαν τα περισσότερα σπίτια και κτίρια.

Πάνω από τριάντα άμαχοι σκοτώθηκαν και άλλοι κάηκαν, ενώ από θαύμα γλίτωσαν οι τετρακόσιοι περίπου αιχμάλωτοι απο την εκτέλεση.

Σήμερα (2019) πραγματοποιείται η ουσιαστική ανάδειξη του ως μνημείο, που προβλέπει την δημιουργία χώρων πληροφόρησης για την θηριωδία και χώρων εξυπηρέτησης των επισκεπτών, αλλά και ήπιας μορφής παρεμβάσεις (πάρκο) στον περιβάλλοντα χώρο.

Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι η Σπερχειάδα παρά την τραγωδία που υπέστη, αυτή του ολοκαυτώματος, δεν έχει χαρακτηριστεί ακόμη, δικαιοματικά, ως **Μαρτυρική πόλη**.

ΗΡΩΟ

στον Ι. Ν. ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Στον προαύλιο χώρο του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου στην Σπερχειάδα, υπάρχει Ηρώο, αφιερωμένο στους ήρωες και πεσόντες πολέμου υπέρ πατρίδος, με σχετική αναγραφή ονομάτων.

Αποτελεί το επίκεντρο των εορταστικών εκδηλώσεων

Εθνικών Εορτών και Επετείων, με κατάθεση στεφάνων από τις Τοπικές Αρχές και Φορείς της Σπερχειάδας.

Το Ηρώο είναι μνημείο συμβολισμού της ιστορικής συνείδησης του πληθυσμού και αντικείμενο περηφάνιας των κατοίκων.

ΜΝΗΜΕΙΟ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Στο 1ο Νεκροταφείο Σπερχειάδας υπάρχει Μνημείο θανόντων της Εθνικής Αντίστασης. Ένας φόρος τιμής σε όσα παλληκάρια της περιοχής πολέμησαν για την ελευθερία της χώρας μας.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΚΡΙΔΑ

Η κεντρική πλατεία της Σπερχειάδας, πλέον φέρει το όνομα του μεγαλύτερου, έως και σήμερα, ευεργέτη της πόλης, Αθανασίου Ακρίδα, δεσπόζει η προτομή του ως ελάχιστο δείγμα της προσφοράς του στον τόπο. Η παλιότερη ονομασία της πλατείας ήταν «Εθνικής Συμφιλίωσης».

Η προτομή του, αποτελεί τιμητική συμβολή και αναγνώριση των Αρχών και των κατοίκων της Σπερχειάδας, στο πλούσιο φιλανθρωπικό έργο που πρόσφερε.

Οι μεγάλες δωρεές του για κοινωφελή χρήση κτιρίων, πάρκων, πλατειών κλπ. προς τους κατοίκους και επισκέπτες της Σπερχειάδας, την αναβάθμισαν κατά πολύ σε κοινωνικό και πολιτιστικό επίπεδο.

ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΣΠΕΡΧΕΙΑΔΑΣ

Πολλές είναι οι πλατείες της Σπερχειάδας, η κάθε μία με την δική της ομορφιά και ιδιαιτερότητα, που προσφέρονται για ανάπαυλα και στιγμές χαλάρωσης.

- Οι πλατείες είναι οι εξής:

Πλατεία Αθανασίου Ακρίδα (Κεντρική), Αγιασμού, Εθνικής Αντίστασης, Αη Δημήτρη, Ηγούμενου Γερμανού Δημάκου, Καναλιώτικα, Στρατηγού Ιωάννη Μακρυγιάννη, Αντώνη Τσίτση (Δήμαρχος Αθηναίων), Ξενοφών Ζολώτα (Πρωθυπουργός Ελλάδας με καταγωγή από Σπερχειάδα).

Πλατεία Αθανασίου Ακρίδα (Κεντρική)

Προς τιμή του μεγάλου ευεργέτη της Σπερχειάδας, μετονομάστηκε το 2006 η κεντρική πλατεία από Εθνικής Συμφιλίωσης σε Αθανασίου Ακρίδα. Έχει αλλάξει τρεις ονομασίες συνολικά στα νεότερα χρόνια. Από το 1970 ονομαζόταν Στρατηγού Γεωργίου Πλατή, το 1991 σε Εθνικής Συμφιλίωσης και το 2006 Αθ. Ακρίδα

Αποτελεί το κέντρο της πόλης, υπάρχουν καταστήματα εμπορικά και εστίασης, με μεγάλο χώρο εντός της. Είναι το πιο δημοφιλές σημείο συνάντησης των κατοίκων. Ανατολικά της πλατείας, το Δημαρχείο, το ποιο είναι δωρεά του,

στην είσοδο η προτομή του Αθανασίου Ακρίδα με την εμβληματική μορφή του. Μία τιμητική αναγνώριση προς τον μεγάλο ευεργέτη της πόλης με απόφαση του τότε Δημ. Συμβουλίου.

Πλατεία Αγιασμού

Η μικρή πετρόκτιστη πλατεία με την όμορφη πέτρινη βρύση περιστοιχισμένη από πέτρινο μαντρότοιχο βρίσκεται νότια της Σπερχειάδας, ανάμεσα στο Μέγα Ρέμα και στο ασύλλιο του Παλιού Αγίου Νικολάου. Εκεί παλιότερα ήταν αλάνα, πριν το 1940, τελούνταν ο Αγιασμός των Υδάτων στα Θεοφάνεια στα νερά του Μέγα Ρέματος, εξού και ονομάστηκε πλατεία Αγιασμού όταν κατασκευάστηκε επί Δημαρχίας Αθανασίου Κατσίκας.

Αξιοσημείωτο στοιχείο της είναι η κουφάλα σε πλάτανο (καμένο από κεραυνό) εντός της πλατείας όπου χρησιμοποιείται ως εικόνισμα. Το καντηλάκι του εικονίσματος δεν έχει σβήσει μέχρι σήμερα διότι καθημερινά φροντίζεται από τους κατοίκους.

Πλατεία Εθνικής Αντίστασης

Είναι η σχετικά νέα πλατεία και κατασκευάστηκε μετά από το μπάζωμα του Μέγα Ρέματος και ενώνει τον οικισμό των Κουφοδέντρων με την υπόλοιπη Σπερχειάδα.

Αναφορικά με το μπάζωμα ήταν πρωτοβουλία από τον επί σειρά ετών Πρόεδρο της Κοινότητας και μετέπειτα Δήμαρχο Σπερχειάδας κ.Στάμο Καλαμάρα και του Τοπικού Συμβουλίου, απόφαση «ασύλληπτη» για την εποχή ως έργο υποδομής και να εξαφανιστεί έτσι ο σκουπιδότοπος που υπήρχε. Κατασκευάστηκε μεγάλο τούνελ διακοσίων και πλέον μέτρων μετά μπαζώθηκε και υπήρξε ολική μεταμόρφωση της περιοχής. Αξίζει να σημειωθεί ότι τρία Σπερχειαδιτόπουλα, βρήκαν τραγικό θάνατο όταν ενώ έπαιζαν στο ρέμα, έπεσαν πάνω σε οβίδα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου που ξεερράγη...

Στο χώρο που δημιουργήθηκε, υπάρχουν πλέον πέντε δρόμοι που ενώνονται και οριοθετούν διαφορετικούς χώρους.

Η πλατεία Εθνικής Αντίστασης όπου έχει κατασκευαστεί το Δημοτικό Τουριστικό Περίπτερο, δωρεά της οικογένειας Κούκου.

Η πλατεία από την κάτω πλευρά, είναι η «Ηγούμενου Γερμανού Δημάκου» με την προτομή του ΑΡΗ και το όρκο του ΕΛΑΣ. Στο τρίο τμήμα της περιοχής, βρίσκεται ένα μικρό πάρκο που φιλοξενεί καθημερινά γονείς για ανάπαυλα καθώς προσέχουν τα παιδιά τους που παίζουν στην παρακείμενη όμορφη παιδική χαρά και στο γήπεδο ποδοσφαίρου 5x5.

Πλατεία Ηγούμενου Γερμανού Δημάκου

Από την κάτω πλευρά της πλατείας Εθνικής Αντίστασης είναι η πλατεία «**Ηγούμενου Γερμανού Δημάκου**» ή αλλιώς ο γνωστός ως «**Πάπα-Ανυπόμονος**» ένας από τους πιο ονομαστούς ιερείς που πήρανε μέρος στην Εθνική Αντίσταση. Ηγούμενος στην Ιερά Μονή Αγάθωνος. Το κέντρο της κοσμεί ένα συντριβάνι, ενώ στο πάνω μέρος της

πλατείας κυριαρχεί η προτομή του Άρη Βελουχιώτη με την αναγραφή του Όρκου του ΕΛΑΣ. Παράπλευρα βρίσκεται, στον οικισμό Κουφοδέντρων, ο Ιερός Ναός της Αγίας Παρασκευής με τον μεγάλο καταπράσινο περιβάλλοντα χώρο του.

Πλατεία Αη Δημήτρη

Βρίσκεται στην περιοχή Ψυρρί που στην ουσία είναι η κομβική συμβολή που ενώνει την Σπερχειάδα και τους οικισμούς Ψυρρί και Κουφόδεντρα. Είναι ανάμεσα στο Μέγα Ρέμα και στο μικρότερο ρέμα «Νταφίνας». Σε ένα καταπράσινο περιβάλλον στην πλατεία βρίσκεται το εικόνισμα του Αγίου Δημητρίου ενώ υπάρχει και παιδική χαρά.

Πλατεία Καναλιώτικα

Βρίσκεται στον ομώνυμο οικισμό, στην ευρύτερη περιοχή των Κουφοδέντρων στην νότια πλευρά,

δίπλα στο 2ο νεκροταφείο Σπερχειάδας στο βορειοανατολικό άκρο της πόλης. Μία πολύ μεγάλη πλατεία που έγινε με την ρημοτομία για να εγκατασταθούν κάτοικοι του χωριού Κανάλια που είχε μεγάλες καθιζήσεις επί Προεδρείας Ιωάννου Γκίζα (1964-1967). Προς το παρόν δεν υπάρχει αξιοποίηση του χώρου της πλατείας.

Πλατεία Στρατηγού Ιωάννη Μακρυγιάννη

Βρίσκεται στη νότια πλευρά της Σπερχειάδας. Παλιά ονομαζόνταν «Γελαδαριά» ενώ το 1970 πήρε το όνομα του μεγάλου στρατηγού της Ελληνικής Επανάστασης. Επί χρόνια, στο χώρο της πριν την κατασκευή της, φιλοξενούνταν Λουνα Παρκ κατά την διάρκεια του φημισμένου Παζαριού της Σπερχειάδας. Διαθέτει η πλατεία πολλά επίπεδα που τις προσδίδουν ένα ιδιαίτερο σχηματισμό.

Πλατεία Αντώνη Τρίτση

Βρίσκεται δυτικά της Σπερχειάδας και όπισθεν από τους γνωστούς μύλους του «Γιαλιά», στην συμβολή των οδών Γκίνου και Μαυροδήμου. Μία μικρή τριγωνική πλατεία η οποία προς το παρόν είναι αναξιοποίητη. Το όνομα της δόθηκε τιμητικά από τον γνωστό Δήμαρχο Αθηναίων Αντώνη Τρίτση.

Πλατεία Ξενοφών Ζολώτα

Πλατεία με ιδιαίτερη σημασία για την πόλη, καθώς ο επιφανής έλληνας π. Πρωθυπουργός Ξενοφών Ζολώτας είχε καταγωγή από την Σπερχειάδα.

Στον Ξενοφώντα Ζολώτα αποδίδεται η ανασυγκρότηση της χώρας μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, καθώς αυτός κατάφερε με πρωτοποριακά νομισματικά μέτρα να στηρίξει ξανά την μεταπολεμική οικονομία. Βρίσκεται πλησίον των αποθηκών του Αγροτικού Συνεταιρισμού Σπερχειάδας (τώρα Λαμιέων) και στον όρχο των Δημοτικών αυτοκινήτων, δυτικά του Μέγα Ρέματος. Η πλατεία είναι προς το παρόν είναι αναξιοποίητη.

Πλατεία Τρίγωνο Γκερπενή

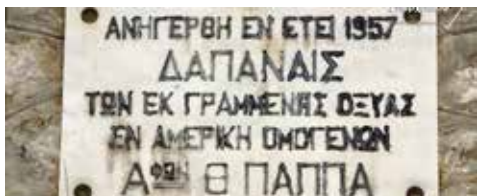
Στην ανατολική είσοδο της Σπερχειάδας στον οικισμό Κουφωδένδρων με πλακόστρωτα τρίγωνα και ένα με κίοσκι για ξεκούραση των δημοτών.

ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Στην Σπερχειάδα λειτουργούν ένας Παιδικός Σταθμός, δύο Νηπιαγωγεία, δύο Δημοτικά Σχολεία (το 1ο και το 2ο που ονομάζεται Πάππειο) και το Γυμνάσιο – Λύκειο. Όλα είναι ικανοποιητικής χωρητικότητας για την κάλυψη των αναγκών εκπαίδευσης των παιδιών.

Το 1ο Δημοτικό Σχολείο Σπερχειάδας κτίστηκε το 1845, βόρεια από τον παλιό Άγιο Νικόλαο. Το 1927 ανεγέρθηκε το νέο κτίριο για την στέγαση του Δημοτικού Σχολείου στην περιοχή, χαμηλά στην Σπερχειάδα,

κοντά στο παλιό Γυμνάσιο, από όπου ξεκινά σήμερα και η λεωφόρος Κρίκου.

Το 1930 λειτούργησε κανονικά.

Το 1955 ιδρύθηκε το 2ο Δημοτικό Σχολείο Σπερχειάδας (ΠΑΠΠΕΙΟ). Έκταση 5 στρεμμάτων παραχωρήθηκε από το συνδιόκτητο Κουφωδέντρων και το 1958 ολοκληρώθηκε η ανέγερση του σχολείου με την χρηματοδότηση να γίνεται αποκλειστικά από τους Αδελφούς Πάππα.

Παλιό Γυμνάσιο Σπερχειάδας (1925-1975)

Το 1924 ιδρύθηκε το Γυμνάσιο Σπερχειάδας, ύστερα από επίπονους αγώνες και προσπάθειες ετών του τότε προέδρου της Κοινότητας Νικολάου Κρίκου και άρχισε να λειτουργεί επίσημα από το 1925.

Υπουργός Παιδείας ήταν ο Ιωάννης Τσιριμώκος, πολιτικός και προσωπικός φίλος του προέδρου.

Την ίδια χρονιά ξεκίνησε η ανέγερση του κτηρίου, το οποίο δόθηκε για χρήση το 1927 και αποπερατώθηκε πλήρως το 1935 και περιλάμβανε 8 αίθουσες διδασκαλίας και 1 μικρό γραφείο.

Ο χώρος για την ανέγερση παραχωρήθηκε το 1924 από τους αγοραστές του Κτήματος Κοντογιάννη, κατά τη διανομή του. Το 1929, με την τότε μεγάλη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, καταργήθηκε το ελληνικό σχολείο (σχολαρχείο) Σπερχειάδας και δημιουργήθηκε το 6/τάξιο Γυμνάσιο.

Μέχρι τότε τα Γυμνάσια λειτουργούσαν ως 4/τάξια. Από το 1937 μέχρι το σχολ. έτος 1958-59 λειτουργούσε

ως 8/τάξιο, καθώς φοιτούσαν σ' αυτό και οι 2 τελευταίες τάξεις του Δημοτικού.

Στο σχολείο φοιτούσαν μαθητές από όλη τη Δυτική Φθιώτιδα αλλά και από την ορεινή Ναυπακτία και Νότια Ευρυτανία. Με την κήρυξη του ελληνοϊταλικού πολέμου το 1940 και μέχρι τη λήξη του, τα μαθήματα διακόπηκαν. Το σχολ. έτος 1941-42 λειτούργησε, όπως όλα τα Γυμνάσια της χώρας, μόνο 20 ημέρες. Στα άλλα 2 χρόνια της Κατοχής συνέχισε τη λειτουργία του κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες. Ανατινάχθηκε στις 18 Ιουνίου του 1944 από τα γερμανικά στρατεύματα. Τοποθετήθηκε μεγάλη ποσότητα εκρηκτικών υλών στο μέσον του κτηρίου και κατέστρεψε το μεγαλύτερο τμήμα του. Τότε καταστράφηκε ολοσχερώς και το αρχείο του σχολείου. Επισκευάστηκε μετά τη λήξη του πολέμου.

Το 1960, με δαπάνη των ευεργετών της κωμόπολης ομογενών εξ Αμερικής αδελφών Πάππα, πραγματοποιήθηκε η προσθήκη της δυτικής πτέρυγας η οποία αποτελούνταν από 5 αίθουσες διδασκαλίας. Το κόστος αυτού του έργου ανήλθε τότε στο ποσό των 6.000 δολαρίων.

Το σχολείο λειτούργησε μέχρι και το σχολικό έτος 1974-75. Στη συνέχεια μεταστεγάστηκε στο νέο κτιριακό συγκρότημα που ανεγέρθηκε στο παλιό γήπεδο, όπου λειτουργεί μέχρι και σήμερα.

Τα σχολικά έτη 1964-65, 1965-1966 και 1966-67 λειτούργησαν Γυμνάσιο και Λύκειο, σύμφωνα με το νόμο 4379 του 1964 περί Μέσης Εκπ/σης, ο οποίος διαίρεσε το 6/τάξιο γυμνάσιο σε 2 3/τάξια σχολεία.

Τα τελευταία 5 διδακτικά έτη λειτουργίας του σχολείου, λόγω έλλειψης αιθουσών, μισθώθηκε παρακείμενο ιδιωτικό κτίριο για την κάλυψη των διδακτικών αναγκών, το γνωστό παράρτημα. Μετά τη μεταστέγαση το 1975, οι αίθουσες του κτηρίου παραχωρήθηκαν σε υπηρεσίες, όπως το Αστυνομικό τμήμα, φορείς και συλλόγους της πόλης.

Ουσιαστικά, αποτέλεσε την κοιτίδα του πολιτισμού τα τελευταία 30 χρόνια στην ευρύτερη περιοχή. Κατά προτεραιότητα εκεί είχε το γραφείο του ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος και το Πνευματικό Κέντρο Σπερχειάδας, ακόμα μέχρι και σήμερα.

Στο βόρειο προαύλιο πραγματοποιούνταν και πραγματοποιούνται ακόμη πολιτιστικές εκδηλώσεις, κυρίως μουσικοχορευτικές, ενώ σε ένα τμήμα του το 1994 κατασκευάστηκε αθλητικό κέντρο.

Τα τελευταία χρόνια ανακαινίστηκε πλήρως, αποκτώντας τη σημερινή καλαισθητή όψη του. Στο χώρο αυτό πραγματοποιούνται κατά καιρούς τα ανταμώματα μαθητών και καθηγητών.

(Εισήγηση του κ. Δημήτρη Παταργιά σε εκδήλωση για τα 50 χρόνια του σχολείου)

ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ-ΔΩΡΗΤΕΣ

Επιφανείς πολίτες από την Σπερχειάδα, επέδειξαν πλούσιο έργο από ευεργεσίες και δωρεές στην πόλη τους:

- Αφοι ΑΚΡΙΔΑ (Αθανάσιος και Γεώργιος)
- ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ και ΜΑΙΡΗ ΑΚΡΙΔΑ
- Αφοι ΠΑΠΠΑ (Κώστας, Δημήτρης, Νικόλαος)
- Αφοι ΒΟΤΣΗ (Λάμπρος και Γρηγόρης)
- Αφοι ΚΟΥΚΟΥ (Πλάτωνας και Βασίλειος)
- ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΑΛΤΣΑΚΗΣ
- ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΙΖΑΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

-**ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ του εν Μύροις:** Όμορφος ενοριακός Ναός που ανεγέρθηκε το 1968. Ο Άγιος Νικόλαος καθιερώθηκε στις 31/12/1969 ως ο πολιούχος της Σπερχειάδας και στις 6/12, ημέρα μνήμης του Αγίου πραγματοποιείται λιτανεία της εικόνας του ενώ είναι αργία για δημόσιες υπηρεσίες και εμπορικά καταστήματα.

-**ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ του εν Βουνένις:** Ενοριακός ναός για 20 χρόνια μετά την ανατίναξη του παλιού

Αγίου Νικολάου από τους Ναζί..... Σήμερα είναι επιμήκης με δίρριχτη στέγη. Εικάζεται ότι παλιότερα ήταν Κοιμητηριακός Ναός, διότι βόρεια του Ναού έως το 1927 ήταν το νεκροταφείο της Σπερχειάδας.

-**ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ:** Ανεγέρθηκε το 1932 και βρίσκεται στο συνοικισμό Κουφωδέντρων.

Και αυτός ο Ναός ανατινάχτηκε από τους ναζί στις 18/6/1944 ενώ μετά το τέλος του πολέμου, τέλη '50, με δαπάνη των ευεργετών Αφών Πάππα επισκευάστηκε.

-**ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ:** Θεμελιώθηκε στις 27/4/1970 και εγκαινιάστηκε στις 26/1/1997. Στον ίδιο χώρο υπήρχε από 1966 μικρός ναός του Αγίου Δημητρίου που κατεδαφίστηκε και στην συνέχεια στο ίδιο σημείο κατασκευάστηκε ο μέχρι σήμερα επιβλητικός ναός.

-**Παρεκκλήσιο στον Άγιο Δημήτριο «Η Γέννηση της Θεοτόκου»** (στον κάτω όροφο του ναού). Κατασκευάστηκε το 1975.

-**ΑΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ** στο Γηροκομείο Σπερχειάδας (Ίδρυμα Μέριμνας Γήρατος)

ΕΞΩΚΚΛΗΣΙΑ

-**ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ της ΘΕΟΤΟΚΟΥ στη Γόριανη:** Σε μία πανέμορφη περιοχή στη Γόριανη στις πλαγιές του Γουλινά, το ξεχωριστό αυτό ξωκλήσι παραμένει ενεργό με ποικίλες θρησκευτικές και εκκλησιαστικές εκδηλώσεις, ιδιαίτερα αγαπητό στους κατοίκους. Κτίστηκε αρχικά το 1860 και ξανακτίστηκε το 1963. Πορτάζει τον Δεκαπενταύγουστο, όπου πλήθος κόσμου δίνει το παρών για να λάβει την ευλογία της

Παναγίας.

-ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ: Ξωκλήσι που προσφέρει την μαγευτική πανοραμική θέα της Σπερχειάδας και βρίσκεται στη θέση «Προσήλια» Σπερχειάδας. Κτίστηκε το 1925 από τους κατοίκους της Μεσοποταμίας (Χαλίλι) που φιλοξενούνταν το καλοκαίρι στην Σπερχειάδα. Το ξωκλήσι ήταν τάμα επειδή σώθηκαν από την ελονοσία οι κάτοικοι της Μεσοποταμίας που φιλοξενούνταν στη Σπερχειάδα. Γιορτάζουν τον Προφήτη Ηλία κάθε χρόνο με μεγάλο πανηγύρι στη Μεσοποταμία.

ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ ΣΠΕΡΧΕΙΑΔΑΣ – ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΗΡΑΤΟΣ «Αθανάσιος και Μαίρη Ακρίδα»

Κατασκευάστηκε, εξοπλήστηκε και δωρήθηκε στην Ιερά Μητρόπολη από τον αείμνηστο Μεγάλο Ευεργέτη Αθανάσιο Ακρίδα. Βρίσκεται σε μια ωραία, αμφιθεατρική τοποθεσία. Εγκαινιάστηκε στις 3 Ιουνίου 2004.

Διαθέτει άνετους και σύγχρονους χώρους, παρεκκλήσιο του Αγίου Αθανασίου στον μεγάλο περίβολό του και έχει τη δυνατότητα φιλοξενίας είκοσι (20) ατόμων. Λειτουργεί βάσει Κανονισμού,

που εγκρίθηκε από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος (Φ.Ε.Κ. 935/18.7.2006 τ. Α').

ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ

Δύο νεκροταφιακοί Ναοί της Αγίας Τριάδας υπάρχουν στην Σπερχειάδα. Το πρώτο νεκροταφείο βρίσκεται δυτικά της Σπερχειάδας στην περιοχή της Κορακόραχης όπου αρχικά είχε κτιστεί εκεί το ξωκλήσι της Αγίας

Τριάδας και εγκαινιάστηκε ως νεκροταφείο το 1927 όταν καταργήθηκε το νεκροταφείο στο λόφο του Αγίου Νικολάου. Το δεύτερο νεκροταφείο βρίσκεται στην τοποθεσία «Καναλιώτικα» και εξυπηρετεί τους οικισμούς Κουφοδέντρων και Ψυρρί. Κτίστηκε το 1968 με πρωτοβουλία του Συλλόγου Γραμμενιοξυωτών Σπερχειάδας και των κατοίκων των οικισμών.

ΓΕΦΥΡΑ ΣΠΕΡΧΕΙΑΔΑΣ-ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ

Μία γέφυρα σύμβολο για τους κατοίκους της Δυτικής Φθιώτιδας και του Δήμου Μακρακώμης που ένωσε τις δύο

μεγάλες πόλεις, Σπερχειάδα και Μακρακώμη με τον Σπερχειό ποταμό να διασχίζει την περιοχή και της δίνει ζωή. Μία περίτεχνη γέφυρα με τις 7 καμάρες που μάλιστα αποτέλεσε για τοπικούς συλλόγους στοιχείο του σήματος τους!

Η γέφυρα θεμελιώθηκε το 1932 και αποπερατώθηκε το 1936. Τον Ιανουάριο του 1997 υπέστη σοβαρή ζημιά από μεγάλες πλημμύρες και στην συνέχεια αφού κατεδαφίστηκε, κατασκευάστηκε σύγχρονη που έχει την σημερινή της μορφή.

ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ

Γόριανη-Ανω Καλλιθέα-Αδρασκέλα-Χωριά Ινάχου: Μία πανέμορφη διαδρομή με το φυσικό κάλος να κυριαρχεί και να προσφέρει αξέχαστες εμπειρίες για πεζοπορία και αθλητικές δραστηριότητες. Συναντάμε χωριά που είναι βουτηγμένα μέσα στα δάση αλλά και διαθέτουν πλούσια παράδοση και ιστορία. Τα τελευταία 3 χρόνια, στα χωριά του Ινάχου πραγματοποιείται στις 17 Αυγούστου η λαογραφική αναβίωση του εθίμου του τρανού ΧΟΡΟΥ της ΑΓΑΠΗΣ που έχει γίνει πλέον θεσμός και θα γίνεται κάθε χρόνο. Προσελκύει χιλιάδες θεατές, προσφέροντας ένα πολυποίκιλο πολιτιστικό θέαμα και προάγει το σημαντικό κοινωνικό μήνυμα για μόνιασμα των ανθρώπων.

Μονοπάτι του Μέγα Ρέματος έως το Πυροφυλάκιο:

Μία όμορφη διαδρομή από την πλατεία Εθνικής Αντίστασης στη Σπερχειάδα και με κατεύθυνση νότια μέσα από το πλατανόδασος της περιοχής αλλά και με έλατα δρύς κλπ, και καταλήγει στο Πυροφυλάκιο στον Γουλινά. Η θέα από το σημείο είναι μαγευτική και σε αποζημιώνει. Σε πολύ κοντινό σημείο, ο επισκέπτης βρίσκεται στον, όπως εικάζεται, κρατήρα ανενεργού ηφαιστείου που στο χώρο αυτό παρατηρείται ότι δεν «πιάνει» το χιόνι.

Πεζοπορία στον Σπερχειό: Μέσα σε ένα εντυπωσιακά καταπράσινο περιβάλλον περπατάς στην κοίτη του Σπερχειού με τα μεγάλα αγέρωχα πλατάνια να κυριαρχούν σε ένα μεγάλο τμήμα. Ένα μαγευτικό πλατανόδασος που ικανοποιεί φυσιολάτρεις, και προσφέρεται για ποικίλες δραστηριότητες.

Το μονοπάτι για την Ιερά Μονή του Αγάθωνα στην Οίτη, μία πολύ ωραία διαδρομή μέσα σε ρέματα και σε ένα καταπράσινο περιβάλλον.

ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Μέσα στο συνιδιόκτητο κτήμα Κουφοδέντρων, στην περιοχή «Κοκκαλάκια», υπάρχει η Ιαματική Πηγή με πλούσια θεραπευτικά συστατικά που ωφελούν σε πολλές παθήσεις (ποσιθεραπεία λασποθεραπεία).

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Συνεδριακό Κέντρο «Αθανάσιος και Μαίρη Ακρίδα»: Ένας σύγχρονος χώρος με μεγάλη αίθουσα που προσφέρεται για την διεξαγωγή ποικίλων κοινωνικών πολιτιστικών εκδηλώσεων χωρητικότητας εκατοντάδων ατόμων.

Προσφέρεται συγκεκριμένα για ειδικές προβολές, έκθεση οπτικοακουστικού υλικού, διαλέξεις, σεμινάρια, συνέδρια, δημόσιες συζητήσεις, Λαϊκές συνελεύσεις. Στον ίδιο χώρο πραγματοποιούνται οι συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Μακρακώμης, παρέχοντας όλες τις σχετικές ανέσεις και εξοπλισμό.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟ «ΠΑΝΘΕΟΝ»

Ο πρώην κοινοτάρχης Σπερχειάδος και φαρμακοποιός Θεοφάνης Αρχανιώτης, κατασκεύασε και εγκαινίασε το 1968 το Κινηματοθέατρο ΠΑΝΘΕΟΝ, κτίριο με χειμερινό και θερινό θέατρο συνολικά 600 θέσεων και με όλους τους βοηθητικούς χώρους.

Αποτέλεσε στολίδι της ευρύτερης περιοχής, μοναδικό στη Δυτική Φθιώτιδα, γνωρίζοντας μεγάλες δόξες σε καλλιτεχνικό επίπεδο από όπου παρέλασαν σημαντικοί θίασοι της εποχής, καλλιτέχνες πανελληνίας εμβέλειας ενώ πραγματοποιήθηκαν σημαντικές προβολές.

Το 1990 ξαναγνωρίζει μεγάλες δόξες ανά την Ελλάδα με πολύ θετικά σχόλια και αναφορές στον ημερήσιο τύπο, μία εποχή όπου το θερινό σινεμά είχε μεγάλη πτώση και με αφορμή αυτό το σινεμά, ο τότε Υπουργός Πολιτισμού Σταύρος Μπένος, σύστησε το Δίκτυο Δημοτικών Θερινών Κινηματογράφων όπου το ΠΑΝΘΕΟΝ συμπεριλήφθηκε επάξια.

Το 1996 μέχρι το 2002, κάθε καλοκαίρι πραγματοποιούνταν για 15 μέρες σεμινάρια Σεναρίου με πολλές συμμετοχές από όλη την Ελλάδα, με κινηματογραφικές προβολές ελληνικών ταινιών, μικρού και μεγάλου μήκους. Σε αυτές τις εκδηλώσεις παρευρίσκονταν οι δημιουργοί των ταινιών.

Σήμερα λειτουργεί ως Θέατρο και εργαστήριο από το Θεατρικό Εργαστήρι Σπερχειάδας – Μακρακωμης με αξιόλογες τακτικές παραστάσεις.

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Η Σπερχειάδα διαθέτει το Στάδιο Ποδοσφαίρου της πόλης, 3 γήπεδα 5x5 όπου γενικότερα οι αθλητικοί χώροι χρησιμοποιούνται κατά κόρον από τους κατοίκους της. Αρκετά είναι τα Αθλητικά Σωματεία της πόλης ενώ υπάρχουν και Ακαδημίες Ποδοσφαίρου, Μπάσκετ και Βόλεϋ για τους νέους.

Επίσης υπάρχει η Λέσχη Μοτοσυκλετιστών Σπερχειάδας (ΛΕ.Μ.Σ.) που ιδρύθηκε το 1991 ως Α.Λ.ΜΟ.Σ. και την απαρτίζουν πολλά μέλη. Η πίστα Moto Cross στη τοποθεσία Γόριανη προσφέρει στους λάτρεις των δίκυκλων και κυρίως του Enduro, δυνατές συγκινήσεις με την διοργάνωση αγώνων και επιδείξεων πανελληνίας εμβέλειας. Στην Σπερχειάδα δραστηριοποιείται και ο Ποδηλατικός Άθλος στα βουνά της Ρούμελης για τους λάτρεις του ποδήλατου και της φύσης και παράλληλα οργανώνει και τον Ημιμαραθώνιο Σπερχειού «Αθανάσιος Ακρίδας».

ΚΑΤΑΛΥΜΜΑΤΑ

Η Σπερχειάδα σήμερα διαθέτει δύο ξενώνες, χωρητικότητας 10 δωματίων το καθένα με παροχή υψηλών υπηρεσιών, την «Φλοκάτη» και την «Γόριανη» ενώ υπάρχουν και αρκετά ενοικιαζόμενα δωμάτια και σπίτια. Προβλέπεται να γίνει και οργανωμένος χώρος κάμπινγκ.

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Στην έδρα του Δήμου Μακρακώμης, Σπερχειάδα, στεγάζεται το Δημαρχείο και όλες οι Δημοτικές υπηρεσίες. Υπάρχει πολυδύναμο Αστυνομικό Τμήμα Σπερχειάδας, Δασαρχείο με μεγάλο πεδίο ευθύνης, Κέντρο Κοινότητας, δύο Συμβολαιογραφεία, Γραφείο Εφορίας, Περιφερειακό Ιατρείο, Τραπεζικά υποκαταστήματα, ΕΛΤΑ, τα Δημοτικά Σφαγεία Δυτικής Φθιώτιδας Α.Ε.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΠΕΡΧΕΙΑΔΑΣ

Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Μακρακώμης, άρχισε την δραστηριότητά του το έτος 1988 στον πρώην Δήμο Σπερχειάδας με μια σειρά επιτυχών πολιτιστικών εκδηλώσεων και τούτο γιατί στηρίζεται στο δικό του δυναμικό, κυρίως σε παιδιά και στη συνεργασία του με φορείς της Σπερχειάδας.

Σκοπός του Πνευματικού Κέντρου είναι η προσφορά κοινωφελούς έργου ως και η διάσωση, διατήρηση, διάδοση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Στόχος του είναι η δημιουργία θεσμών μέσα από τους οποίους να αναπτύσσεται η επικοινωνία, η συνεργασία, το οργανωτικό πνεύμα και η έκφραση για να διοχετεύεται ο δυναμισμός των νέων προς θετική, παιδευτική, δημιουργική κατεύθυνση εν γένει.

Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους γίνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις, εκ των οποίων κορυφαίες είναι: i) τα ονομαζόμενα «ΣΠΕΡΧΕΙΑ» διάρκειας δέκα (10) ημερών στις αρχές Ιουλίου και ii) οι γιορτές παραδοσιακών

χορών με διάφορα συγκροτήματα απ' όλη την Ελλάδα αλλά και την Ευρώπη κυρίως δε από την Ανατολική και ειδικότερα από τα Βαλκάνια στο πλαίσιο της ανταλλαγής πείρας που σκοπό έχουν την διατήρηση και διάδοση της πολιτιστικής μας παράδοσης όπως αναφέρεται παραπάνω.

Οι εκδηλώσεις αυτές έχουν να επιδείξουν αξιόλογη πορεία στα πολιτιστικά δρώμενα του Δήμου μας, της ευρύτερης περιοχής αλλά και στις Ευρωπαϊκές χώρες που μετείχαμε, αφού αυτές λαμβάνουν κάθε χρόνο την καλύτερη κριτική από τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο. Τούτο οφείλεται στην τεράστια εμπειρία διοργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων, στην υπάρχουσα υποδομή, το ντόπιο δυναμικό και την καταξίωση των εκδηλώσεων στην συνείδηση των κατοίκων.

Στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Μακρακώμης λειτουργούν επιτυχώς τα παρακάτω τμήματα:

1. Χορευτικό τμήμα:

- α) Ελληνικών παραδοσιακών & λαϊκών χορών με (230) μέλη.
- β) Κλασσικού χορού & ρυθμικής γυμναστικής με (60) μέλη.

2. Θεατρικό τμήμα:

- α) Ερασιτεχνική ομάδα ενηλίκων με (30) μέλη.
- β) Ερασιτεχνική ομάδα παιδών με (60) μέλη.

3. Μουσικό τμήμα:

- α) Χορωδία παραδοσιακού τραγουδιού ενηλίκων με (45) μέλη.
- β) Παιδική χορωδία με (55) μέλη.

4. Ελεύθερο Πανεπιστήμιο:

Πραγματοποιεί διαλέξεις-συζητήσεις.

Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Μακρακώμης διαθέτει αξιόλογη ιματιοθήκη παραδοσιακών στολών από διάφορα μέρη της Ελλάδας και κάθε χρόνο φροντίζει τον εμπλουτισμό της. Από συστάσεώς του μέχρι σήμερα έχει στηρίξει με το ανθρώπινο δυναμικό του, τους δεκαεννέα (19) εκπολιτιστικούς συλλόγους που έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν είτε εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου είτε σε άλλη περιοχή της Επικράτειας σε όλες τις εκδηλώσεις τους.

Αξιοσημείωτο είναι, ότι οι εκδηλώσεις στηρίζονται στη συμμετοχή δικών μας κυρίως παιδιών, που τοποθετήθηκαν απέναντι στην σημερινή πρόκληση και είπαν ΝΑΙ στη διάσωση, διατήρηση και διάδοση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΣΠΕΡΧΕΙΑΔΑΣ

Ιδιαίτερα ενεργός πολιτιστικός σύλλογος με πολλά μέλη (πάνω από 200) με ποικίλες εκδηλώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

ΤΟΠΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ

Εμπορικός Βιοτεχνικός Σύλλογος Σπερχειάδας
Κυνηγητικός Σύλλογος Σπερχειάδας
Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Κτηνοτροφικός Σύλλογος Δυτικής Φθιώτιδας,
Λαογραφικός Χορευτικός Όμιλος Σπερχειάδας,
Αναγέννηση Δυτικής Φθιώτιδας
Άρης Σπερχειάδας
Λέσχη Μοτοσυκλετιστών Σπερχειάδας ΛΕ.Μ.Σ.
Κίνηση Πολιτών Σπερχειάδας (ΚΙ.ΠΟ.Σ.)
Σύλλογος Γυναικών Σπερχειάδας
Σύλλογος Νέων Σπερχειάδας
Σύλλογος Συνιδιοκτητών κτήματος Κουφωδέντρων
Αγροτικός Σύλλογος-Συνεταιρισμός
Χορωδία Βυζαντινής Μουσικής Σπερχειάδας ΗΧΩ
Θεατρικό Εργαστήρι ΘΕΣΜΑ

ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Ποικίλα είναι τα διάφορα τοπικά προϊόντα άριστης ποιότητας: Λάδι, ελιές, ακτινίδια, κηπευτικά, βότανα, γαλακτοκομικά, κρεατικά, λουκάνικα, κρασιά, τσίπουρο, φυστίκι, καρύδια, αμύγδαλο, μέλι, χυλοπίτες, κλπ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΡΙΚΟΣ (1875-1956)

Ο Νικόλαος Κρίκος (Ζηλίστα 1875 – Σπερχειάδα 1956) διετέλεσε Δήμαρχος και Πρόεδρος Κοινότητας Σπερχειάδας, επί πέντε τετραετίες από το 1903 έως το 1933.

Με την πολιτική του διορατικότητα, προγραμματισμό και επιμονή συνετέλεσε καταλυτικά στη διαμόρφωση και ανάπτυξη της περιφέρειας Σπερχειάδας, στο πρώτο μισό του εικοστού αιώνα.

Ο Νικόλαος Κρίκος γεννήθηκε στη Ζηλίστα (Κυδωνιά) Ναυπακτίας το 1875.

Ήταν ο δεύτερος γιος του Κωνσταντίνου και της Αικατερίνης Κρίκου και είχε τρία αδέρφια, τον Παναγιώτη (απεβίωσε σε μικρή ηλικία), τη Χαρίκλεια και τον Ηλία.

Ο πατέρας του ήταν έμπορος και από τους πλούσιους της Ζηλίστας. Στις αρχές της δεκαετίας του 1880 μετέφερε τις εμπορικές του δραστηριότητες στην Σπερχειάδα Φθιώτιδας, όπου αγόρασε κτηματικές εκτάσεις και εγκαταστάθηκε.

Ο Νίκος είχε έφεση στα γράμματα και αφού τελείωσε το τετρατάξιο «Δημοτικό», το τριτάξιο «Ελληνικό Σχολείο», πήγε στην Λαμία όπου αποφοίτησε από το τετρατάξιο «Γυμνάσιο» της εποχής.

Παντρεύτηκε το 1909 με την Δέσποινα Δημητρίου Καραστάθη από το Καρπενήσι και απέκτησαν τέσσερα παιδιά, την Αικατερίνη, τον Κωνσταντίνο, την Καλλιόπη και την Ευαγγελία.

Το Νίκο Κρίκο ενδιέφεραν τα κοινά από νεαρή ηλικία και σε μεγαλύτερο βαθμό από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες του πατέρα του.

Ήταν υποστηρικτής της πολιτικής του Χαριλάου Τρικούπη και στη συνέχεια του Ελευθερίου Βενιζέλου.

Ήταν από τους αντιπρόσωπους του κόμματος των «Φιλελευθέρων» στην περιοχή της νοτιοδυτικής Φθιώτιδας.

Η συνεργασία του με τον πολιτευτή των «Φιλελευθέρων» Ιωάννη Τσιριμώκο υπήρξε στενή.

Εκλέχτηκε δύο φορές Δήμαρχος Σπερχειάδας, από το 1903 έως το 1912.

Εκλέχτηκε άλλες τρεις φορές Πρόεδρος Κοινότητας Σπερχειάδας την περίοδο 1912 μέχρι και 1933, όταν μετά τον νόμο Δ.Ν.Ζ./1912 το δημοτικό σύστημα αντικαταστάθηκε από το κοινοτικό.

Το 1936, μετά την επαναφορά του Βασιλιά Γεωργίου Β' από τον Ιωάννη Μεταξά, κατηγορήθηκε ότι παρεμπόδιζε την ανάγνωση του «Πολυχρονίου» στον ενοριακό Ναό της Αγίας Παρασκευής.

Δικάστηκε στο στρατοδικείο της Λάρισας και αθώωθηκε.

Το 1931 χάθηκε ο εικοσάχρονος γιος του Κωνσταντίνος, φοιτητής της νομικής.

Οι κόρες του μετέβησαν στην Αθήνα για πανεπιστημιακές σπουδές λίγο πριν την κήρυξη του Β' παγκοσμίου πολέμου.

Στις εκτεταμένες πυρπολήσεις της Σπερχειάδας από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής στις 10 Απριλίου 1943 και στις 7 Αυγούστου 1944, ο Νικόλαος Κρίκος έχασε περιουσιακά στοιχεία καθώς και την οικία του, που βρισκόταν στην νοτιοδυτική γωνία της κεντρικής πλατείας.

Τα αποκαλυπτήρια έγιναν την Κυριακή 29 Απριλίου 2001 από τον Δήμαρχο Στάμο Καλαμάρα.

Στις αλληπάλληλες γερμανικές επιδρομές ανατινάχτηκαν ή πυρπολήθηκαν ολοσχερώς τα περισσότερα κτήρια της κωμόπολης.

Ηλικιωμένος πλέον και οικονομικά εξασθενημένος, πέρασε τα πρώτα μετακατοχικά χρόνια κοντά στις κόρες του στην Αθήνα.

Απεβίωσε στις 6 Απριλίου 1956 σε ηλικία ογδόντα ενός ετών. Η Δέσποινα, σύντροφος και συμπαραστάτης στη ζωή και στο έργο του, ακολούθησε το 1964.

Το 1904, μετά από πρόταση του Νικολάου Κρίκου, έγινε η μετονομασία της κωμόπολης από «Αγά» σε «Σπερχειάδα». Την ίδια χρονιά κατόρθωσε, μετά από επίπονο πενταετή δικαστικό αγώνα, να μετατρέψει το Ναό της Αγίας Παρασκευής από ιδιωτική εκκλησία της οικογενείας των τσιφλικάδων Ζώτου, σε ενοριακό ναό.

Το 1932, με προσωπικές του προσπάθειες, χτίστηκε στη θέση της παλαιότερης εκκλησίας ο μεγάλος σημερινός ναός.

Το 1905 ο Νικόλαος Κρίκος κατόρθωσε να αποσοβήσει την εκποίηση με πλειστηριασμό του «Κτήματος Αγά», από την οικογένεια του τσιφλικά Κοντογιάννη. Το κτήμα, μαζί με όλα τα σπίτια της Σπερχειάδας ήταν υποθηκευμένο στην «Εθνική Τράπεζα». Η ματαιώση του πλειστηριασμού απέτρεψε την πώληση των σπιτιών των χωριανών και την απώλεια της γης που καλλιεργούσαν.

Το 1925 ενήργησε ώστε οι κάτοικοι της περιοχής να αγοράσουν και μοιραστούν μεταξύ τους το «Κτήμα Αγά». Αυτό έγινε ύστερα από έντονη σύγκρουση με τον Ν. Κοντογιάννη, στο βαθμό που ο Νικόλαος Κρίκος αναγκάστηκε να στείλει στον Νομόρχη Φθιώτιδας την παραίτηση του από το δημαρχιακό αξίωμα.

Το 1910 άρχισε να κατασκευάζεται ο αμαξιτός δρόμος Σπερχειάδας – Μακρακώμης, που μέχρι τότε ήταν στενός καρόδρομος. Την ίδια χρονιά, διαμορφώθηκε για πρώτη φορά η κεντρική πλατεία της Σπερχειάδας, στη θέση που μέχρι πρότινος περνούσε το «Μέγα Ρέμα».

Το 1932 μερίμνησε για την αναδιαμόρφωση της κεντρικής πλατείας και καθιερώθηκε επισήμως το εβδομαδιαίο παζάρι (λαϊκή αγορά) της Δευτέρας.

Ο Νικόλαος Κρίκος πέτυχε το 1924, ύστερα από αγώνες ετών και σύγκρουση με τον Υπουργό Παιδείας Ιωάννη Τσιριμώκο (πολιτικό αλλά και προσωπικό του φίλο), την ίδρυση του «Γυμνασίου Σπερχειάδας» και την ανέγερση του καινούργιου σχολικού κτιρίου.

Το Γυμνάσιο άρχισε να λειτουργεί το 1927 και έδωσε την ευκαιρία στα παιδιά της περιοχής Σπερχειάδας αλλά και όλης της δυτικής Φθιώτιδας, να μορφωθούν.

Την εποχή εκείνη, γυμνάσια λειτουργούσαν μόνον στη Λαμία και στο Καρπενήσι.

Το 1925 εισηγήθηκε την μεταφορά του ετήσιου παζαριού της Σπερχειάδας από τις 20 Αυγούστου, στις 20 Οκτωβρίου.

Η διάρκεια του αυξήθηκε στις τρεις ημέρες. Η μεταφορά της ημερομηνίας στο φθινόπωρο, τότε που τελειώνει η συγκομιδή των περισσότερων προϊόντων, ευνόησε την ευρύτερη εμπορική συμμετοχή, τις αγοραπωλησίες και προσέφερε αυξημένα έσοδα στο δήμο.

Το 1929 και 1930, αντιμετώπισε την λειψυδρία με τα έργα υδρομάστευσης των υδροφόρων οριζόντων στις περιοχές «Ψυρρή» και «Άγιος Δημήτριος», που ανιχνεύθηκαν με την συνδρομή ειδικών.

Κατασκευάστηκε δίκτυο, που παροχέτευε το νερό σε 24 εξωτερικές βρύσες, που λειτουργούσαν μέχρι το 1950.

Η υδροδότηση των κατοίκων της πόλης γινόταν πριν το 1930 από τα λιγοστά δημόσια και ιδιωτικά πηγάδια.

Το 1932 κατασκευάστηκε μετά από επίπονες προσπάθειες του, η γέφυρα του Σπερχειού ποταμού στην περιοχή της Μακρακώμης. Έως τότε, η Σπερχειάδα και τα χωριά νοτίως του ποταμού απομονώνονταν κάθε χειμώνα από τα φουσκωμένα νερά του (η γέφυρα αυτή αντικαταστάθηκε με άλλη νεώτερη στις αρχές του 2000).

Το 1932 χτίστηκε επίσης, με προσωπικά του έξοδα, η πέτρινη θολωτή γέφυρα του ρέματος μεταξύ της κωμόπολης και του συνοικισμού «Κουφοδένδρων».

Στις 8 Νοεμβρίου 1958, με εισήγηση του Προέδρου του Κοινοτικού Συμβουλίου Σπερχειάδας Κωνσταντίνου Καλαμάρα, ονομάστηκε η κεντρική οδός της κωμόπολης «Λεωφόρος Νικολάου Κρίκου».

Το σκεπτικό της απόφασης τονίζει την βαρύτητα της προσφοράς του και αναφέρει παραδείγματα των επιτευγμάτων του. Στις 10 Αυγούστου 1970, το Κοινοτικό Συμβούλιο επεσήμανε για δεύτερη φορά την σημαντικότητα του έργου του.

Στις 14 Δεκεμβρίου 1998 το Δημοτικό Συμβούλιο Σπερχειάδας, υπό την προεδρεία του Δημάρχου Αθανασίου Κατσίκια, αποφάσισε ομόφωνα την τοποθέτηση προτομής του Νικολάου Κρίκου σε κεντρικό δημόσιο χώρο.

Επιμέλεια Τουριστικού Οδηγού Σπερχειάδας 2020

Σπερχειάδα η πόλη της καρδιάς μας

Καραντζούνης Δημήτριος, Καραντζούνης Σπυρος, Μαρτάκος Άρης. Φωτογραφικό υλικό PHOTO IRIS

Πηγές

- Ιστοσελίδα Δήμου Μακρακώμης - Βιβλίο «Η Σπερχειάδα» του εκπαιδευτικού Β. Κανέλλου (έκδοση 1997)
- Βιβλιοθήκη Γενικών Αρχείων του Κράτους, Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο Σπερχειάδας
- Εφημερίδες Σπερχειός, Τόλμη, Λαμιακός Τύπος, Φάρος της Ορθρους, Φθιωτικά χρονικά, Φωνογράφος.
- Βιβλία “Φθιωτίς - Βουρτσέλας”, “Αινιάνες Αβραάμ Κώστας”, “Η Δυτική Φθιώτιδα Αντωνόπουλος Νίκος”,
- Άρθρα Παπαχρίστου Κώστας, Καραγεώργος Κώστας, Κούκος Βασίλειος, Κωνσταντίνου Μαίρη, Νάτσιος Δημήτριος, Ράπτης Νικόλαος, Βαγγέλης Παπαχρήστου, Γιάννης Γκουζούμας.

BINTEO με τουριστικό ενδιαφέρον για την περιοχή της Σπερχειάδας (πατήστε πάνω σε κάθε σύνδεσμο)

https://www.youtube.com/watch?time_continue=20&v=nt1it1dRkRE&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=yVxYNwYqYtE&feature=emb_title

https://www.youtube.com/watch?time_continue=9&v=bJiAco0W11I&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?time_continue=9&v=QupIv1HYvco&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?time_continue=8&v=aafTabtnnM&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=KC488ceUtNg&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=DBgSrKmAfUs&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=IGEv7EDb8s4&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=j7kyF9LbfU&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?time_continue=15&v=O6gvDtvu1pY&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=5B7cHuLTKKY&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=MlITLE3eLN8&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?time_continue=86&v=ldGgkjgW7Yk&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?time_continue=101&v=HLaCMB8jOGg&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?time_continue=27&v=TMxt0Qwraxc&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=tcqGwNN-rUE&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?time_continue=321&v=zN-rcVc3yd8&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=OVZ7fkiKeBk&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=KhCkoEdWVaY&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?time_continue=36&v=86OpZfHOWhI&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?time_continue=62&v=Gdlu1Z6MN4I&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=T0AyBl7sIzM&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=MDf2JIOISk0&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?time_continue=430&v=jZGOn45R6M&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=QckJxji4vg&feature=emb_logo

https://www.youtube.com/watch?v=CCgaklFAVsw&feature=emb_logo

Σπερχειάδα
Η πόλη της καρδιάς μας...

Σπερχειάδα
Η πόλη της καρδιάς μας...

Σπερχειάδα
Η πόλη της καρδιάς μας...

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΣ
Σπερχειάδα
Η πόλη της καρδιάς σου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΣ
Σπερχειάδα
Η πόλη της καρδιάς σου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΣ
Σπερχειάδα
Η πόλη της καρδιάς σου

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Αγροτική Ανάπτυξη
Σπερχειάδα
Η Ψυχή του Αγροτικού Γεωγράφου

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Αγροτική Ανάπτυξη
Σπερχειάδα
Η Ψυχή του Αγροτικού Γεωγράφου

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Αγροτική Ανάπτυξη
Σπερχειάδα
Η Ψυχή του Αγροτικού Γεωγράφου

ΣΠΕΡΧΕΙΔΟΣ

ΣΠΕΡΧΕΙΔΟΣ
Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

ΣΠΕΡΧΕΙΔΟΣ

ΠΑΛΤΕΙΑ
ΕΘΝ. ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

(ΜΑΗΣ 1942)

ΑΠΟ ΕΔΩ ΞΕΚΙΝΗΣΕ
Ο ΑΡΗΣ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ.

ΑΡΗΣ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ
ΦΩΤΗΣ ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ
ΝΙΚΟΣ ΛΕΒΑΣ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΞΗΡΟΤΡΟΥΛΙΑΣ

ΕΔΩ ΣΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΕΝΟ ΠΑΡΑΓΩΝΙ
Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΦΤΩΧΟΚΑΛΥΒΟ
ΠΥΡΩΘΗΚΕ
ΤΗΣ ΛΕΥΤΕΡΙΑΣ Η ΑΝΑΣΑ!
ΒΑΣΙΛΗΣ Ι. ΚΟΥΚΟΣ - ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ

(ΜΑΗΣ 1942)

ΑΠΟ ΕΔΩ ΕΞΕΚΙΝΗΣΕ
Ο ΑΡΗΣ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ

ΑΡΗΣ ΒΕΛΟΥΧΙΩΤΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ
ΦΩΤΗΣ ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ
ΝΙΚΟΣ ΛΕΒΑΣ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΞΗΡΟΤΡΟΥΛΙΑΣ

